

Documentatiemap

Inleiding

Deze documentatiemap gaat over de 1ste Wereldoorlog en over de 2de Wereldoorlog. Er zijn veel dingen gebeurd in deze tijd. In deze documentatiemap kun je informatie vinden over mijn ervaring in een museum over een concentratiekamp in Amersfoort, over belangrijke begrippen, aantekeningen over belangrijke dingen, en over een tijdlijn. Ook heb ik 5 samenvattingen gemaakt over 5 belangrijke gebeurtenissen in die tijd.

Ik begin de documentatiemap met de deelpresentatie Adolf & Jozef. In deze opdracht staat hoe Adolf (Hitler) en Jozef (Stalin) op bepaalde gebeurtenissen in de geschiedenis zouden reageren. Met daarbij korte uitleg over het begrip.

Ik heb ook in de opdracht 5 samenvattingen staan van belangrijke gebeurtenissen uit de tijd van de oorlogen. Ik heb dit gedaan door middel van de aantekeningen uit de instructies van Milo.

De begrippenlijst gaat over de begrippen die ik dit thema heb geleerd. Het zijn belangrijke begrippen over de WOI en WOII.

De tijdlijn gaat over belangrijke gebeurtenissen tijdens WOI en WOII.

Verslag kamp Amersfoort gaat over een kamp in Amersfoort. Het was een doorgangskamp. Dit houdt in dat de mensen in het kamp niet hun hele leven bleven, maar eventjes. Het is gemaakt door middel van aantekeningen.

De aantekeningen heb ik tijdens de instructies gemaakt van Milo. Ik heb niet alle aantekeningen, maar heb mijn best gedaan om zoveel mogelijk op te schrijven.

Kortom antwoorden op veel vragen. Wanneer was de eerste oorlog begonnen? En hoe? Hoe ontstond de tweede Wereldoorlog? En waarom werden de Joden zo gehaat door de Duitsers?

Lees het nu! Veel leesplezier.

Deel presentatie: Adolf en Jozef

F = Russische Revolutie (1917)

Het begon met Tsaar aan de macht. Hij dacht dat hij God was en daarom moest iedereen doen wat die beviel. Maar Lenin vond dat iedereen gelijk moest zijn, hij wilde een klasseloze samenleving. Veel mensen waren het met hem eens, en daarom werd Lenin al snel leider.

Hitler (-5) was tegen het communisme, dus hij vond het zeker niet leuk.

Stalin (+5): was zelf ook communist dus hij vond het een goed idee dat zijn land nu ook communistisch werd.

H = Vredesbesprekingen in Versailles (1919/1920)

Duitsland had zich overgegeven, en de overwinnaars (Groot-Brittannië, Frankrijk, Italië en De Verenigde Staten) hadden besloten dat Duitsland de schade moest betalen. Een hele grote boete.

Hitler (-5): vond dit niet kunnen. Hij vond dat Duitsland door had moeten vechten tot ze gewonnen hadden.

Stalin (+1): was op dit moment nog niet zo veel bezig met Duitsland, dus hij vond het niet erg.

E = De economische crisis in het Interbellum (1929)

Doordat Duitsland hoge schulden hadden, was er weinig geld dat ze konden houden. Daarom ging de regering meer geld drukken. Alleen werd geld hierdoor niets meer waard. Door een lening bij de VS kon de economie wat verbeteren. Veel mensen kochten aandelen. Alleen ontstond er een wereldwijde crisis doordat er veel aandelen werden verkocht, omdat het bedrijf failliet kon gaan, en dan zal een aandeel niet veel meer waard zijn.

Hitler (-5): vond dit niet leuk. Hij vond het oneerlijk dat Duitsland zoveel schade moest betalen.

Stalin (+5): hechten geen waarde aan geld. Hij vond het geweldig. Op deze manier kon hij duidelijk laten zien dat hij zijn volk goed regeerde.

J = Duitsland bezet het Rijnland en valt Oostenrijk binnen (1938)

In 1936 zette Hitler een groot leger in het Rijnland, ook al mocht dat niet van de overwinnaars van de Eerste Wereldoorlog. Het was een grootte bedreiging voor de overwinnaars dus lieten ze het voor wat het was. Het was eigenlijk al een beetje van Duitsland. 2 jaar later neemt Hitler Oostenrijk in zonder oorlog.

Hitler (+5): vond dit natuurlijk heel erg fijn, want hij verloor geen mannen, en hij had weer een groter leger.

Stalin (-4): was hier totaal niet blij mee dat Duitsland een beetje land er bij had, en een groter leger.

I = De conferentie van München (28 maart 1938)

Hitler wilde meer land, dus daarom wilde hij Tsjecho-Slowakije overnemen. Allen Tsjecho-Slowakije wilden geen oorlog, en daarom was er een bespreking tussen Tsjecho-Slowakije en Duitsland. Uiteindelijk mocht Duitsland het Sudetenland bezetten.

Hitler (+5): vond dit niet erg. Hij bespaarde weer wat mannen van zijn leger en het was een stuk makkelijker.

Stalin (-5): was niet blij, want nu heeft Duitsland weer meer land en meer macht.

D = Molotov Von Ribbentrop Pact (1939)

Duitsland en de Sovjet-Unie maakten een afspraak dat ze elkaar niet zouden aanvallen en dat ze Polen en Baltische Staten (Letland, Litouwen en Estland) zouden verdelen. Uiteindelijk kreeg Duitsland een groot deel van Polen en de Sovjet-Unie de Baltische Staten en een klein deel van Polen. Het was een geheim verdrag, niemand wist er iets over.

Hitler (+4): hoefde niet bang te zijn dat Stalin zou aanvallen en hij had weer meer grond.

Stalin (+5): vond dit een goed plan omdat hij dan geen oorlog hoefde te voeren, maar dat we meer land kregen.

G = Duitsland valt Rusland aan (22 juni 1941)

Uiteindelijk viel Hitler toch de Sovjet-Unie aan. Dit deed hij voor meer leefruimte voor zijn volk, en hij deed voor de grondstoffen die de Sovjet-Unie had. Die kon hij namelijk goed gebruiken voor om wapens, tanks enzovoort te maken om nog meer land te veroveren. De operatie werd 'Operatie Barbarossa' genoemd.

Hitler (+4): was tevreden. Hij had een groot deel van de Sovjet-Unie veroverd.

Stalin (-5): was woest, ook omdat ze hadden afgesproken dat ze elkaar niet zouden aanvallen, maar ook omdat hij veel grondstoffen verloor en omdat Hitler hij veel schade heeft gelaten.

B = De aanval op Pearl Harbor (7 december 1941)

De Verenigde Staten was de grootste leverancier van alle grondstoffen in Japan. Alleen omdat Japan zoveel oorlogen begon, wilde de Verenigde Staten Japan geen grondstoffen meer geven. Daarom verklaarde Japan de oorlog tegen de Verenigde Staten. Omdat Japan en Duitsland bondgenoten waren, verklaarde Duitsland ook de oorlog aan de Verenigde Staten.

Hitler (-2): was hier totaal niet blij mee omdat de Verenigde Staten erg sterk waren.

Stalin (+5): vond dit natuurlijk helemaal niet erg, omdat de Verenigde Staten sterk was en ook Duitsland aanviel.

A = Slag om Stalingrad (23 augustus 1942 tot 2 februari 1943)

Hitler wilde heel graag de stad Stalingrad hebben, omdat de stad een belangrijk transportknooppunt en een industrieel centrum heeft. Als hij de stad zou hebben veroverd zouden weinig mensen meer vertrouwen hebben in Stalin. Hitler had een leger van 850.000 man, en Stalin een leger van 1,7 miljoen. Na een tijdje moest Hitler zich overgeven, wanneer ze omsingeld waren.

Hitler (-5): vond dit vreselijk, hij had hiermee namelijk niks bereikt. Hij is alleen meer mannen verloren, en een stukje van zijn reputatie.

Stalin (+3): was hier aan de ene kant natuurlijk wel blij mee. Alleen hij heeft veel man verloren, en Hitler heeft veel schade aan de stad achtergelaten.

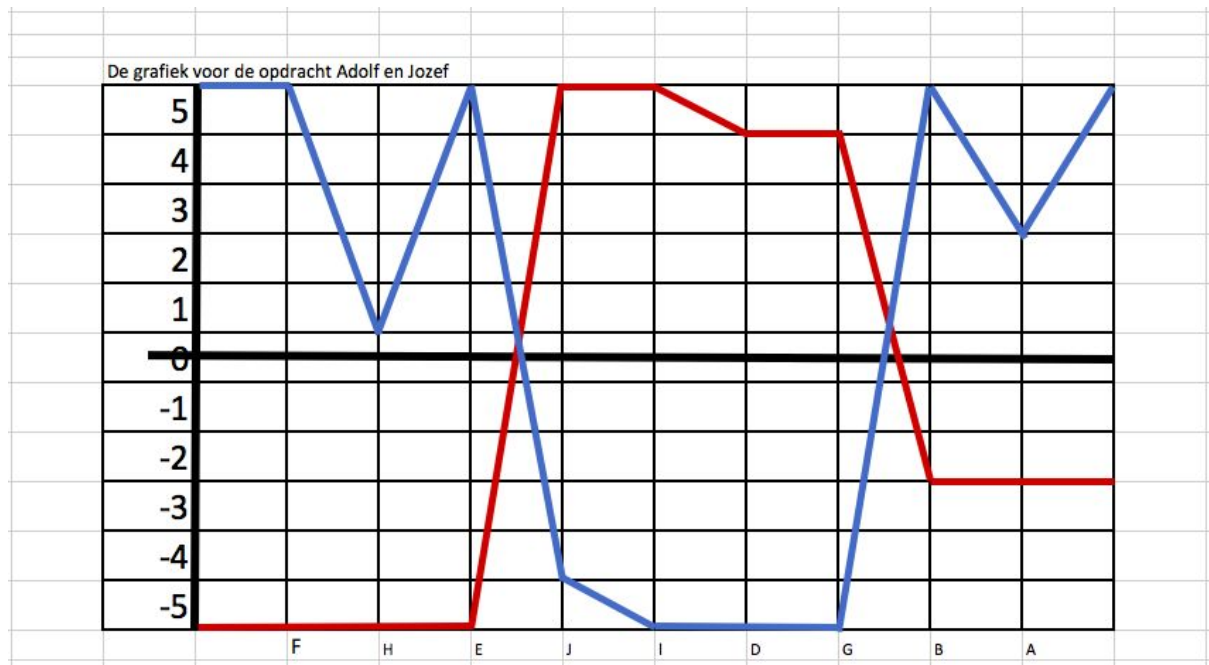
C = De aanval in Normandië (D-Day) [6 juni 1944]

D-Day is de dag wanneer de geallieerden Normandië aanvielen. Ook wel het begin van de bevrijding van West-Europa genoemd. Duitsland verloor op dat moment de macht in Oost-Europa doordat de Sovjet-Unie land terug veroverde.

Hitler (-5): vond dit heel erg. Hij was zijn macht aan het kwijtraken.

Stalin (+5): vond dit natuurlijk niet erg. Hij kreeg weer meer land, en Hitler kreeg minder macht.

Mijn uitgewerkte grafiek van de gebeurtenissen

In deze grafiek kan je heel goed zien dat wanneer Hitler heel erg aan de macht zat, Stalin het tegenovergestelde was, hij had namelijk heel veel nadelen. Je ziet ook Hitler met veel nadelen begint en ook met nadelen eindigt.

Evaluatie van de opdracht Adolf & Jozef

Heb je goede keuzes gemaakt?

- Ik vind zeker dat ik goede keuzes heb gemaakt. Ik begon eerst met het lezen van de opdracht en daarna heb de stappen in de opdracht gevolgd. Ik heb veel informatie gevonden, en het was best wel moeilijk om daar een stukje van 3 à 5 zinnen van te maken. Eerst had ik bij elk stukje er iets over verteld, daarna heb ik de reacties van Hitler en Stalin er bij toegevoegd met cijfers. En als laatst heb ik het in de goede volgorde gezet en heb ik de grafiek erbij gemaakt.

Wat heb je anders gedaan dan je vooraf had bedacht?

- Ik heb eigenlijk niks anders gedaan dan wat ik vooraf had bedacht. Wat ik nu had gedaan had ik wel in gedachten

Wat kan je een volgende keer anders of beter doen?

- De volgende keer ga ik weer precies hetzelfde doen, want ik vond het wel goed gaan.

Hoeveel tijd heb je aan deze opdracht hebt besteed?

- Ik ben er ongeveer 4 uur mee bezig geweest.

Adolf Hitler (Duitsland)

Jozef Stalin (Rusland)

WOI, Verdrag van Versailles, jaren '20

Rond 1914 was het begin van de WOI. Het startsignaal van de WOI was de moord op Franz Ferdinand. Een Serviër vermoordde Franz Ferdinand was de Prins van Oostenrijk-Hongarije. Er ontstond een oorlog omdat deze 2 landen ook bondgenootschappen hadden met andere landen. Een bondgenootschap betekent als de 1 wordt lastig gevallen dan helpt de ander. Je had de centrale landen, Duitsland, Oostenrijk-Hongarije, Turkije en Bulgarije en de Triple landen, Engeland, Frankrijk, Rusland. (Italië) en later de VS. Duitsland is uiteindelijk begonnen met oorlog voeren, zij gingen via België. De bondgenoten van België waren Engeland en Frankrijk. Deze kwamen hier dus gelijk heen om terug te vechten. Maar de bondgenoten van Duitsland gingen ook mee vechten. Ze dachten oorlog voeren is leuk. Met de oorlog schoten ze helemaal niks op omdat ze steeds op dezelfde plek bleven. De WOI kun je beschrijven als een loopgravenoorlog en een bewegingsoorlog. Met moderne wapens en veel doden.

In 1918 liep de oorlog op zijn eind en de soldaten van de loopgraven kregen alleen positief nieuws te horen door het optimisme van de propagande. Ze dachten dat ze aan het winnen waren. Wat hun niet wisten is dat Duitsland een enorm arm land was geworden. Ondertussen hoorde Amerika bij de Triple landen nadat ze een telegram voor Mexico hadden onderschept vanuit Duitsland. Duitsland stond er alleen voor en hadden ook geen geld meer.

Dus de overwinnaars zijn Engeland, Frankrijk, Italië, Amerika en de verliezers zijn Duitsland, Oostenrijk-Hongarije en Rusland. Alleen overwinnaars komen samen. Ze wijzen een schuldige aan en dat is Duitsland.

Het idee van de straffen was om mensen te laten vermoeden geen oorlog meer te voeren. Mensen moesten overleggen, er moest een Volkenbond komen. Maar Duitsland mocht niet lid worden en Rusland ook niet en de VS wilde zelf geen lid zijn.

Amerika was zeer rijk en succesvol, Frankrijk en Engeland profiteerde hiervan. In Duitsland was er veel onrust en armoede, ook wordt het een republiek. Ook heeft het te maken met een hyperinflatie. Geld werd niks meer waard. Duitsland is boos, tegelijkertijd zijn er in Italië nationalistische opstanden en in Rusland communistische opstanden. Deze partijen heb je ook in Duitsland en daardoor is het daar een chaos. Door de chaos komt er een Totalitair regime. Dit betekent dat een baas de totale controle over alles heeft.

Economische wereldcrisis, opkomst van Hitler

Na de Eerste Wereldoorlog ging het erg moeilijk met de economie van de landen die hadden meegedaan in de oorlog. Er waren veel schulden gemaakt en veel industrieën hadden veel oorlogsproductie gemaakt en moesten nu overschakelen op gewone producten.

Fabrieken bleven met producten zitten en moesten hun productie verlagen. Dit kostte vele werknemers hun baan. Een andere oorzaak van de crisis was de slechte inkomensverdeling. Heel veel mensen hadden een inkomen onder het gemiddelde en er waren er maar weinig die er echt boven zaten. Als dat kleine groepje opeens minder uit zou geven, dan had dat grote gevolgen voor de economie.

De Eerste Wereldoorlog was voor veel landen een dure kwestie geweest. Niemand kon de hele oorlog zelf financieren. Nederland was echter neutraal gebleven in de oorlog, dus de schulden van Nederland vielen mee. Nu Amerika dat geld hard nodig had door de crisis, en het dus opeiste van de landen die veel geld van Amerika geleend hadden om de oorlog te bekostigen, kwamen die landen in de problemen. Veel bedrijven gingen failliet omdat ze hun schulden simpelweg niet konden aflossen.

Toen Hitler aan de macht kwam, ging het ontzettend slecht met Duitsland. Al gauw bleek dat Hitler veel meer interesse had in het wreken van de Eerste Wereldoorlog. Hij bouwde wegen, zodat het Duitse leger zich snel kon verplaatsen. Daarvoor had hij mensen nodig. De werkloosheid nam dus af, maar ze konden niet kiezen wat voor werk en mochten geen eisen stellen. De mensen werden er dus niet veel beter op en de economische crisis was dus nog lang niet opgelost, maar Hitler was wel van plan spoedig oorlog te gaan voeren.

Hij begon grootschalig de oorlogsproductie te starten, om wapens als tanks, vliegtuigen en bommen te produceren, waardoor de werkgelegenheid in Duitsland weer begon te stijgen. Hierdoor gingen veel werklozen weer aan het werk. Het geld om deze mensen te betalen, leende hij uit het buitenland.

Hitler gaf de schuld aan de Joden, zij waren de schuld van de slechte economie en de grote werkloosheid.

Daarnaast gaf hij de Duitsers trots, Hij gaf het land motivatie om zich weer in te zetten voor een land. Hitler beloofde aan hen het land terug te geven dat de Duitsers na de Eerste Wereldoorlog was afgenomen. Zo verkreeg Duitsland op deze manieren een flinke wapen voorsprong, zodat toen de Tweede Wereldoorlog begon in september 1939 de Duitsers het beste leger van de wereld hadden.

Totalitaire regimes (Hitler en Stalin)

Het Totalitair Regime werkte heel goed omdat alle goede ideeën zo verspreiden konden worden. Alle wegen om bewijs te vinden dat wat er gezegd werd niet waar was is geblokkeerd. Er was geen toegang tot internet en in de bibliotheek stonden alleen boeken waarin je kon lezen hoe geweldig het land is. Als mensen tegenspraken of het er niet mee eens waren met wat er gezegd werd, waren de maatregelen ernstig. Je zou denken waarom geloven al die mensen deze onzin. Maar dit komt omdat de mensen alleen te zien krijgen hoe geweldig alles is. Je worden gehersenspoeld. De termen propaganda en censuur zorgen ervoor dat de mensen erin geloven. De grote leider was Stalin, iedereen geloofde hem en alles wat hij deed werd gerespecteerd door het volk. Voor Stalin had Lenin de macht, maar hij overleed al vrij snel.

Voordat Stalin en Lenin aan de macht waren had je in 1917 als leider Tsaar Nicolaas II. Maar omdat het zo slecht ging met Rusland is na 1917 de macht overgedragen aan leider Lenin. Hij ging van Rusland een communistisch land maken. Het communisme kon je alleen proberen als je het kapitalisme zou veranderen. Volgens vele communisten kon je het kapitalisme alleen veranderen door geweld. Een hamer en een snikkel waren de symbolen.

Het communisme is het idee van een commuun of een stroming waarin iedereen gelijk is. Iedereen verdiend evenveel en iedereen wordt gelijk behandeld. Dat is de theorie van het communisme. Dit is bedacht door Karl Marx en opgedeeld in fases. Hij zei er is nu kapitalisme, dit houdt in er is weinig overheid en bedrijven zijn van individuen. Kenmerk van het kapitalisme is dat alles om winst draait. De volgende fases is het socialisme. Dit betekent een grote overheid die zich overal mee bemoeit en alles eerlijk wilt verdelen onder de mensen. Een aantal fabrieken zijn van individuen andere fabrieken zijn van de overheid, daarnaast heb je ook nog fabrieken die zijn van het volk. Met dit proces kan je de winst eerlijk verdelen. Als dat ik geluk komen we bij de laatste fase en dat is het communisme. Het communisme wil zeggen er is geen overheid, er is een klasseloze maatschappij, waarbij alles eerlijk verdeeld is over alle mensen. Maar dit is de theorie.

Maar in de praktijk ging dit anders. Machthebbers geven de macht lever niet uit handen zoals je weet. Dus Lening en zijn opvolger Stalin ook niet. Hij zei we gaan met z'n allen werken naar de fase van het communisme behalve ik. Dus wij zijn allemaal gelijk behalve ik.

Verloop WOII

De geallieerden hebben in 1942 geprobeerd om aan land te komen in Frankrijk tijdens Operatie Jubilee. Deze actie mislukte volledig. Op 6 juni 1944 vielen de geallieerden, na heel veel voorbereiding, de Duitsers aan op de stranden van Normandië, in Frankrijk. "D-Day" wordt die dag genoemd. Dat is Engels voor Decision Day, de dag van de beslissing. Het was de eerste dag van Operatie Overlord, het begin van de bevrijding van West-Europa. Eerst wilde Eisenhower, de bevelhebber van de geallieerden, de invasie op 5 juni houden, maar toen woedde er voor de kust een hevige storm. Eerst landden 's nachts parachutisten om een gat in de Duitse linies te maken. En daarna landden er infanteristen (De Infanterie zijn soldaten die alleen op het land vechten tijdens een oorlog. Een marinier die zowel in de lucht als op het land vecht mag je dus geen infanterist noemen) op het strand.

De parachutisten moesten in het donker uit een vliegtuig springen om tegen de vijand te vechten. Dit gaf grote problemen. Ze moesten elkaar eerst allemaal opzoeken, maar dat ging niet zo snel. Tegen de tijd dat ze elkaar gevonden hadden was een groot deel al gesneuveld. Maar na verloop van tijd deden de Duitsers het steeds beter en drongen ze steeds verder op. Toch duurde het nog een jaar, voordat heel Europa was bevrijd. Op 8 mei 1945 tekent veldmaarschalk Wilhelm Keitel de overgave van Duitsland. Daar zijn officieren van de geallieerden bij. Hitlers droom van een duizendjarig rijk ging in rook op en hij pleegde vlak voor de bevrijding zelfmoord in zijn ondergrondse bunker in Berlijn.

Heel Nederland vierde feest en het leek dat niks de vreugde meer kon verstoren, maar toch gebeurde er nog iets verschrikkelijks. Op de Dam in Amsterdam waren er nog Duitse soldaten die zich nog niet hadden overgegeven. Op 7 mei (2 dagen na de bevrijding) werd er vanuit een huis in de wilde weg geschoten. Iedereen zocht dekking voor de kogels. Toch vielen er 19 doden en raakten 117 mensen gewond voordat de daders werden gepakt.

Op 15 augustus 1945 was de Tweede Wereldoorlog echt ten einde, toen ook Japan zich had overgegeven. Er zijn in deze oorlog tussen de 50 en 70 miljoen mensen gestorven. Er zijn ongeveer 22.000.000 militairen gestorven in de strijd, maar er zijn meer burgers gestorven. Ongeveer 40 miljoen, waarvan 6 miljoen joden die zijn vervolgd en vermoord.

Nederland in WOII

Adolf Hitler liet op vrijdag 15:55 de invasie op Nederland inzetten. Het slecht bewapende Nederlandse leger deed hard z'n best tegen het team van de Duitsers. Met de uitbraak van de Tweede Wereldoorlog in 1939 verklaarde Nederland zich neutraal. Toch werd het op 10 mei 1940 binnengevallen door Duitsland tijdens Operatie 'Fall Gelb'. Deze gebeurtenis gebeurde op 10 en eindigde op 15 mei. De Duitsers komen binnen vanuit Duitsland. Hij viel Nederland aan in het Noorden, in het Zuiden. Hitler wilde dat mensen werk kregen. Nederland kon niks terug doen. De Duitsers hadden tanks en Nederland had fietsen. Met als gevolg dat Duitsland dacht dat ze ons makkelijk konden veroveren. Toch konden wij als Nederland wat terug doen. We hielden het langer vol dan verwacht. Het Nederlandse leger sloeg tegen alle verwachtingen in de aanval af: 525 Duitse vliegtuigen werden neergehaald. De Duitsers hebben haast, want ze willen voorkomen dat andere landen door hebben dat Nederland gebombardeerd wordt en geen leger bij elkaar kunnen pakken.

Rotterdam wordt gebombardeerd, de hele stad lag in puin. De Duitsers zeiden als jullie je niet overgeven bombarderen we ook de andere grote steden. Tijdens de meidagen van 1940 vielen aan Nederlandse zijde 2200 slachtoffers en er waren ongeveer 7000 gewonden.

Ondanks zwaar verzet bij onder meer de Grebbeberg en de Afsluitdijk moest het Nederlandse leger zich na het bombardement op Rotterdam toch overgeven. De regering en koningin Wilhelmina weken uit naar Engeland, terwijl de Duitsers het bestuur overnamen. De Oostenrijker Arthur Seyss-Inquart werd Rijkscommissaris van Nederland. Onder zijn leiding werd 75 procent van alle joden in Nederland gedeporteerd. Hiertegen ontstond geleidelijk aan steeds meer weerstand, dat zich organiseerde in het verzet. In 1944 werd het zuiden van Nederland veroverd door de Geallieerden. Het noorden onderging eerst de Hongerwinter en werd pas in 1945 bevrijd.

Zwart, grijs en wit: Zwart zijn de nsb'ers. Grijs zijn de mensen die zich ervan af hielden, maar wel luisterde naar de radio's en verzet kranten lazen. Ze wisten dus wel wat er afspeelde maar hadden er niet aan mee gewerkt om de informatie te verspreiden. Wit waren de mensen die in het verzet zaten.

Holocaust

De Holocaust betekent simpelweg; het vernietiging van de miljoenen Joden tijdens de Tweede Wereldoorlog. In Nederland was de Tweede Wereldoorlog van 1940 - 1945. De nazi's uit Duitsland waren verantwoordelijk voor het vermoorden van de Joden.

In 1933 kwam Adolf Hitler aan de macht in Duitsland. Hitler maakte onderscheid tussen verschillende rassen. Hij vond namelijk dat het Arische ras, het beste ras op de wereld was. Mensen die Arisch waren hadden blond haar, blauwe ogen en Duits bloed. Iedereen die dat niet had hoorde er niet bij volgens Hitler. De Joden waren bijvoorbeeld niet Arisch en moesten volgens Hitler zo snel mogelijk verdwijnen. Hitler had niet alleen een hekel aan Joden, maar ook aan andere mensen. Zo had hij een hekel aan gehandicapten, homoseksuelen en Roma (zigeuners).

Toen Hitler net aan de macht kwam in Duitsland, werden er al een aantal maatregelen uitgevoerd tegen de Joden. Joodse mensen mochten bijvoorbeeld niet meer als leerkracht, tandarts, dokter of advocaat werken. Ook kregen zij een grote J in hun paspoort om aan te geven dat ze Joods waren. In 1938 vond de Reichskristallnacht plaats in Duitsland. Winkels, scholen, ziekenhuizen, gebedshuizen en begraafplaatsen van de Joden werden compleet verwoest. Tijdens deze gebeurtenis raakten veel Joden gewond. 91 mensen kwamen hierbij om het leven. De aanstichters waren de Nazi's en de soldaten van Hitler. Het hele rijk deed mee. Joden konden er niks tegen doen, want het waren geen Duitsers. Veel Joden vluchtten alleen de Joden die geld hadden kwamen andere landen binnen, zoals Nederland.

In 1940 werd Nederland bezet door de Duitsers. De Duitsers waren nu de baas in Nederland en bepaalden de regels. De Joden werden daardoor steeds meer buitengesloten van de Nederlanders. Bij markten, bioscopen en dierentuinen kwamen borden te staan waarop stond: *verboden voor Joden*. Alle Joodse mensen vanaf 6 jaar werden verplicht om een gele ster te dragen. Deze ster werd ook wel de *Jodenster* genoemd. De ster moest duidelijk op de kleding te zien zijn, zodat iedereen kon zien dat je Joods was.

De Duitsers wilden zo snel mogelijk van de Joden af. Daarom moesten alle Joodse mensen hun huis verlaten. Zij moesten in speciale Joodse wijken en getto's gaan wonen. Het was voor de Joden niet fijn om daar te wonen. Ze hadden weinig eten en drinken.

In Nederland waren er ook kampen. De twee belangrijkste kampen in Nederland waren kamp Westerbork en kamp Vught. Kamp Vught was het ergste concentratiekamp in Nederland. Het was een groot kamp waar veel gevangenen in terecht konden. In 1943 kwamen de eerste gevangenen aan in dit kamp. Het kamp was alleen nog niet af en moest door de gevangenen afgemaakt worden. Dit was zwaar werk en veel gevangenen kwamen hierdoor om het leven. Niet alleen Joodse mensen werden gevangen gehouden in dit kamp. Ook gehandicapten, homoseksuelen, criminelen en misdadigers. Om de gevangenen goed uit elkaar te kunnen houden, kregen ze allemaal een gekleurde driehoek:

- Geel was voor de Joodse gevangenen
- Rood was voor politieke gevangenen en verzetsstrijders
- Groen was voor de misdadigers
- Zwart was voor de criminelen
- Bruin was voor de Sinti en Roma (bepaalde bevolkingsgroepen)
- Roze was voor de homoseksuelen

Tijdslijn WO I t/m WO II

Begin WO I

Datum: 28 juli 1914

Op deze dag begon de 1e Wereldoorlog, de aanleiding tot deze oorlog was de moord op Frans Ferdinand.

Russische Revolutie

Datum: 8 maart 1917

Het begon met Tsaar aan de macht. Hij dacht dat hij God was en daarom moest iedereen doen wat die beviel. Maar Lenin vond dat iedereen gelijk moest zijn, hij wilde een klasseloze samenleving. Veel mensen waren het met hem eens, en daarom werd Lenin al snel leider.

Einde WO I

Datum: 11 november 1918

Op deze dag eindigde de 1e Wereldoorlog. Het begin van dit einde was een offensief van de geallieerden. Zij landde met ruim 900.000 soldaten in Griekenland.

Volkenbond

Datum: 25 januari 1919

De Volkenbond werd op 25 januari 1919 opgericht (eerste algemene vergadering op 10 januari 1920 op basis van het Verdrag van Versailles).

Hitler pleegt staatsgreep

Datum: 9 november 1923

Op deze dag probeerde Hitler Beieren over te nemen, dit mislukte echter omdat het erg slecht georganiseerd was. Hitler moet 5 jaar de cel in wegens landverraad, maar hij kwam na 9 maanden al vrij.

Lenin overlijdt

Datum: 21 januari 1924

Lenin wordt gezien als de grondlegger van het communisme in Rusland. In 1924 overleed hij aan een beroerte, hij had er hier echter al meerdere van gehad.

Stalin aan de macht

Datum: 3 april 1929 Stalin aan de macht

Jozef Stalin was al een aantal jaar vrij machtig, maar pas in 1929 wist hij alle macht naar zich toe te trekken.

Hitler wordt kanselier

Datum: 30 januari 1933

Op deze dag bracht President von Hindenburg Adolf Hitler naar voren als de nieuwe Rijkskanselier.

Hitler aan de macht

Datum: 30 april 1933

Nadat Hitler Rijkskanselier was geworden werd hij door von Hindenburg en von Papen aan het hoofd gezet van het kabinet, met grote gevolgen voor Duitsland en de rest van de wereld.

Begin grote zuivering

Datum: 1 december 1934

Op deze dag begon de grote zuivering in Rusland, hierbij werden alle tegenstanders van Stalin vervolgt.

Kristallnacht

Datum: nacht 9 op 10 november 1938

De kristallnacht was een actie gericht tegen de joodse bevolking in Duitsland. Tijdens de kristallnacht op 9 en 10 november 1938 werden allemaal winkels vernietigd en werden joden aangevallen. Bijna alles van de joden werd vernietigd.

Molotov Von Ribbentroppact

Datum: 24 augustus 1939

Het is de benaming van een niet-aanvalsverdrag tussen nazi-Duitsland en de Sovjet-Unie, gedateerd op 23 augustus 1939. Is ondertekend op 24 augustus 1939.

Duitse inval

Datum: 10 mei 1940

Op deze dag viel Duitsland Nederland aan. 5 dagen later gaf Nederland zich over.

Bombardement Rotterdam

Datum: 14 mei 1940

Hitler bombardeert Rotterdam, hij dreigde nog meer grote steden van Nederland te bombarderen als Nederland zich niet opgaf.

Duitsland valt Rusland aan

Datum: 22 juni 1941

Duitsland viel Rusland aan. Rusland wachtte af tot Duitsland in Moskou aankwam, en toen had Rusland heel makkelijk de kans om Duitsland te verslaan. Het was namelijk heel koud in Moskou, en alle Duitse soldaten hadden een zomer uniform aan. Dus veel soldaten gingen dood door de kou.

Aanval Pearl Harbor

Datum: 7 december 1941

De aanval op Pearl Harbor was een verrassingsaanval van de Japanners om de Amerikaanse marinebasis "Pearl Harbor" te vernietigen op Hawaï. Hier lagen extreem veel Amerikaanse marineschepen. Ze deden dit zodat Japan vrij spel zou hebben rondom hun bezette gebieden en de oceaan.

Slag om Stalingrad

Datum: 23 augustus 1942

Begin 'Endlösung': eindoplossing, ofwel alle mensen in de concentratiekampen moesten volgens Hitler vergast en uitgeroeid worden.

D-Day

Datum: 6 juni 1944

D-Day is de naam voor de historische dag toen de geallieerden landden op de kust van Normandië om West-Europa te bevrijden van nazi-Duitsland. D-Day was het begin van Operatie Overlord. Na D-Day werd uiteindelijk heel Europa bevrijd en dat was het einde van de Tweede Wereldoorlog. D-Day kan je vertalen als Decision Day, de dag van de beslissing.

Hongerwinter

Datum: november tot april 1944

Het was winter in Nederland. Doordat Noord-Nederland niet werd bevrijd met de mislukte operatie Market Garden. Er was weinig voedsel en brandstof, waardoor er een grote hongersnood ontstond. Ongeveer 20.000 mensen kwamen om, en veel meer werden ziek en leden honger.

Nederland bevrijdt

Datum: 5 mei 1945

Een deel van Nederland was al eerder bevrijdt (zuid). Maar op 5 mei 1945 werd ook het laatste deel van Nederland (noord) bevrijd. Dit helaas pas na de bovenstaande hongersnood. 5 mei is nu een herdenkingsdag genaamd 'Bevrijdingsdag'.

Kamp Amersfoort

Kamp Amersfoort

Kamp Amersfoort was vroeger in de Tweede Wereldoorlog een gewelddadig doorgangs-en strafkamp van de Duitse bezetter. Van 18 augustus 1941 tot 19 april 1945 hebben hier ongeveer 37.000 mensen voor korte of langere tijd gevangen gezeten. Nu is Kamp Amersfoort een Nationaal Monument met een bezoekerscentrum waar we herinneren, bezinnen en kunnen leren.

Het is een klein provisorisch kamp opgericht door de SS, omdat ze graag een eigen kamp in Nederland wilde hebben. Door de afgelegen, geïsoleerde ligging en gebrekkige controle, kon het kamp in de periode tot 1943 uitgroeien tot een hele omgekeerde gemeenschap. Het terrein bestond uit twee groepen barakken die door prikkeldraad gescheiden werden. Eén gedeelte was bestemd voor de kampleiding, het andere deel voor gevangenen. Om praktische problemen het hoofd te bieden werd het kamp voortdurend uitgebreid en verbeterd. De administratieve en logistieke procedures werden uitgebreid vastgelegd. Ondanks het feit dat vlak voor de bevrijding een belangrijk deel van de administratie werd vernietigd, geven de restanten aan dat er sprake was van een uitvoerige registratie.

Aantekeningen

Het begon in 1940 toen Duitsland Nederland aan viel. Na een weekje was het gevecht gestopt, omdat Duitsland Rotterdam had gebombardeerd en ze dreigde dat hij de andere belangrijke hoofdsteden ook zal bombarderen als we niet stopte. In begin viel het nog mee, maar later kwamen er steeds ergere dingen te voor schijn. Zoals dat er mensen (joden) in concentratiekampen werden gestopt en dat dat eigenlijk hun einde van hun leven zou zijn. Want of ze vielen neer door het harde werk of ze werden vergast. De dag dat de geallieerden Normandië binnenkwamen, wordt ook wel D-Day genoemd omdat dat de dag was dat de mensen werden bevrijdt. Nederland werd op 5 mei 1945 bevrijdt!

Jodenvervolging

1 juli 1940 – joden moeten de luchtbescherming verlaten

9 januari 1941 – bioscopen voor joden verboden

1 januari 1942 - Joodse mannen worden opgeroepen voor kampen van de Rijksdienst voor de Werkverruiming in Noord- en Oost-Nederland Joden mogen geen niet-Joods huishoudelijk personeel meer hebben

30 juni 1942 – joden mogen na 8 uur niet meer op straat

13 december 1944 – laatste transport uit Westerbork

Drie leesvaardigheidstaken

Taak 1.

De holocaust is een feit. Iedereen weet dat er miljoenen mensen zijn vermoord en wat voor vreselijke dingen daar gebeurden. Hitler is aan de macht gekomen en heeft het leven voor veel mensen flink op z'n kop gezet. Mensen gingen niet in verzet omdat ze vaak wisten wat de gevolgen ervan kunnen zijn en mensen wisten niet wie ze konden vertrouwen. Ondanks de vele feiten, zijn er nog steeds een heleboel mensen die het bestaan van de holocaust blijven ontkennen. Ze zeggen dat de gaskamers nooit hebben bestaan en dat de Joodse slachtoffers zijn omgekomen door normale oorlogsomstandigheden. Er is inmiddels een groot aantal bewijzen dat de Holocaust wel bestaan heeft. Er zijn veel getuigenissen van slachtoffers en overlevenden van de WOII die dit komen vertellen. Voor de overlevende was het leven na de oorlog ook nog heel zwaar. Omdat de holocaust maar werd blijven ontkend, terwijl hun het zelf hebben meegemaakt. Veel mensen zien nu wel in dat ze fout zijn geweest, maar durven hun fouten niet toe te geven. Omdat ze weten dat wat hun deden fout was. Dat is ook waar de tekst grotendeels omgaat. Ze hebben mensen niet durven beschuldigen omdat ze niet helder bewijs hadden en ook uit bescherming van de joden.

Taak 2 - De Tweede Wereldoorlog, Nederland bezet en bevrijd

Op vrijdagochtend 10 mei 1940 werden veel Nederlanders wakker van het gebrom van vliegtuigen, ontploffende bommen en het geratel van tanks. Duitse soldaten waren de grens over getrokken. De oorlog was begonnen.

Een groot Duits Rijk

In 1933 kwam in Duitsland Adolf Hitler aan de macht. Hij was de leider van de Duitse partij NSDAP, de Nationaal Socialistische Duitse Arbeiders Partij. Een partij die Joden haatte en iedereen vertelde dat ook te doen.

Veel Duitsers waren nog kwaad over het feit dat Duitsland de Eerste Wereldoorlog had verloren. Maar ook over de manier waarop de winnaars (Frankrijk en Engeland) Duitsland behandelden. Dit was één van de redenen waarom Hitlers partij zo snel groeide.

Nederland bezet!

Hitler wilde van Duitsland het machtigste land van Europa maken. Eerst viel hij met zijn leger zijn buurlanden aan: Oostenrijk, Tsjecho-Slowakije en Polen. Daarna wilde hij Duitslands grote vijand uitschakelen: Frankrijk. In de aanval op Frankrijk werden ook Nederland en België bezet.

Het Nederlandse leger was veel te zwak om de Duitse aanval tegen te houden. De Duitsers bombardeerden het centrum van Rotterdam. Ze dreigde om ook andere steden te bombarderen. Toen besloot de leiding van het Nederlandse leger zich over te geven. De regering en de koningin waren toen al gevlucht naar Engeland.

Steeds meer Joden werden meegenomen

Eerst leek de bezetting mee te vallen. Maar al snel werd duidelijk wat het betekende om niet vrij te zijn. Nederlandse mannen moesten in Duitse fabrieken gaan werken. Er werden zomaar mensen opgesloten in gevangenissen en concentratiekampen, vooral veel Joden. De Duitsers brachten meer dan 100.000 Joodse mannen, vrouwen en kinderen vanuit Nederland naar concentratiekampen. Ze werden vervoerd in goederentreinen. De meeste Joden werden vermoord.

De Duitsers kregen hulp van Nederlanders

De Duitsers werden geholpen door leden van de Nederlandse NSB (Nationaal Socialistische Beweging). De ideeën van de NSB leken erg op die van Hitler. Behalve door de NSB werden de Duitsers ook geholpen door Nederlanders die er zelf beter van hoopten te worden.

Het verzet

Aan de andere kant stond 'het verzet'. Dat waren de mensen die (in het geheim) tegen de Duitsers vochten. Vooral tegen het einde van de oorlog gingen steeds meer mensen bij het verzet. Het grootste deel van de Nederlanders was anti-Duits maar deed niet actief mee in het verzet.

Eindelijk kwam de bevrijding

In het najaar van 1944 werd het zuiden van Nederland bevrijd door het Engelse, Amerikaanse en Canadese leger. Deze samenwerkende legers werden de 'geallieerden' genoemd. Het gebied boven de grote rivieren (vooral de grote steden in het westen) was nog niet bevrijd. Zij hadden te lijden onder een verschrikkelijke 'hongerwinter'. Er was bijna geen eten meer. Mensen aten bijvoorbeeld tulpenbollen om in leven te blijven. Meer dan 20.000 mensen stierven van honger.

Op 5 mei 1945 gaf het Duitse leger zich over en was heel Nederland bevrijd. Op dat moment was Nederlands-Indië nog bezet door het Japanse leger, dat (samen met Italië) aan de kant van Duitsland stond. Japan gaf zich over op 15 augustus 1945.

Taak 3 - In het islamdebat heeft een vergelijking met WOII zeker zin

Is het verstandig om in het islamdebat vergelijkingen te maken met de Tweede Wereldoorlog? Heeft het zin om de PVV te vergelijken met de NSDAP van eertijds, vraagt arabist Jan Jaap de Ruiter zich af.

Van de PVV heb ik altijd gezegd dat de vergelijking met het nazisme niet nodig is om vast te stellen dat het een racistische partij is waarvan de eventuele uitvoering van haar programma op zeer gespannen voet staat met de rechtsstaat. Het maken van vergelijkingen met de oorlog leidt er bovendien vaak toe dat het debat of te hoog oploopt of eindigt in bitterheid en eigenlijk nooit tot iets zinnigs.

'Beroepsmoslims'

Mijn insteek was dan ook: niet doen. Maar ik kom erop terug en dat komt door de bijna niet tegen te houden beelden die het huidige debat oproept. Tijdens het beruchte Balie-debat van 24 januari werd gesuggereerd dat het aandeel van moslims in de bevolking terug zou moeten van 5 naar 1 à 2 procent, dat 'beroepsmoslims' zouden moeten worden uitgezet, dat de Koran verboden moet worden, dat moskeeën gesloten moesten worden en dat er oplossingen voor het islam probleem waren 'die echter vanwege internationale verdragen niet kunnen'. Het deed me denken aan het werk van Raul Hilberg, 'De vernietiging van de Europese joden, 1939-1945' waarin hij de administratieve maatregelen beschrijft die de nazi's in eerste instantie invoerde om een aanvang te maken met de 'oplossing van het jodenvraagstuk'.

Het zijn met name populisten die ervoor zorgen dat ik die associaties krijg. Zo had PVV-leider Wilders het in het vraaggesprek met Rick Nieman op 12 februari over moskeeën als 'nazitempels'. De Belgische publicist Wim van Rooy noemt de islam in een interview met de Belgische krant De Morgen 'het nieuwe nazisme'. Een en ander leidde ertoe dat ik in een opiniestuk in Zaman Vandaag schreef dat het Balie-debat, waar ik bij aanwezig was, me deed denken aan de 'eindoplossing van het islam probleem', waar ik van populistische zijde felle kritiek op kreeg.

Ik dacht toen: kijk, nu maak je zelf dit soort vergelijkingen en die leiden alleen maar af van het debat: niet meer doen.

Maar toen zag ik Denk-leider Kuzu bij Jinek op donderdag 16 februari zijn stinkende best doen om sociabel met de tafelgenoten mee te doen, lachen als iedereen lachte, de bijtende kritiek verbijtend van Jort Kelder die hem verweet eerder Turk te zijn dan Nederlander, en toen viel me de eenzaamheid van Kuzu op. Hij hoorde er niet bij en de tafel had weinig zin om hem de hand te reiken, ook Jinek niet.

Het tafereel deed me denken aan de steeds frequenter wordende verhalen die ik van moslim-collega's, -publicisten en -vrienden hoor, die hier soms hun leven lang al wonen: 'We voelen opeens dat we er niet meer bij horen'.

Burenloosheid

En dit alles bracht me het werk 'Modernity and the Holocaust' in herinnering waarin filosoof Zygmunt Bauman rabbi Joachim Prinz uit Berlijn citeert waar de laatste het (in 1935) heeft over de 'buren loosheid' van de Joden. De naziheersers deden er alles aan om Joden te isoleren, ze 'buren-loos' te maken. Weer drong zich een 'oorlog vergelijking' aan me op: die van de letterlijke buren loosheid van Joden toen en de figuurlijke van moslims nu. En toen besloot ik toe te geven en het taboe van de vergelijkingen met de Tweede Wereldoorlog niet meer te weerstaan.

Zo slaat het taboe het debat niet meer dood, maar verandert het in een krachtig argument om luid en duidelijk stem te geven aan dreigend gevaar en de noodzaak dit te weerstaan

Totalitarisme

Totalitarisme is een politiek systeem waarbij de gehele maatschappij ondergeschikt wordt gemaakt aan het staatsidee en de politiek de gehele samenleving tot in de diepste geledingen doordringt. Dit gebeurt meestal in staten die als dictatuur zijn ingericht.

Nadere definiëring

Bij totalitarisme wordt de heersende ideologie in een totalitaire staat gepropageerd als de enig mogelijke weg naar een betere toekomst. Het is een systeem waarbij de staat bijna volledige controle heeft op het dagelijks leven van mensen, zowel in politiek, cultureel, filosofisch, godsdienstig als in sociaal en economisch opzicht. Eén en ander moet worden onderscheiden van autoritarisme. Autoritaire stelsels zijn stelsels waarbij de overheid geen politieke en culturele vrijheid toelaat, en er geen vrije verkiezingen zijn. Maar in zo'n autoritaire staat kan het zijn dat andere terreinen van maatschappelijk leven niet worden gereguleerd door de overheid.

Totalitarisme wordt ook gezien als het tegenovergestelde van de democratie, al bestaat er volgens sommige politicologen ook zoiets als een *totalitaire democratie*, waarbij een democratisch verkozen overheid alles tot in de details wil gaan reguleren, bijvoorbeeld wat de kinderen op school moeten leren (te stringente en allesbepalende onderwijsnormen of eindtermen). Deze kritiek op de democratie zou ook ooit geformuleerd zijn door Mussolini.

De standaardvoorbeelden van totalitaire regimes zijn het nationaalsocialisme in Duitsland onder Hitler (1933-1945) en de Sovjet-Unie onder Stalin (1928-1953). Kenmerken van het totalitaire nationaalsocialisme in Duitsland waren: censuur (controle op kranten, kunst et cetera.), het verbod op andere politieke partijen, de vervanging van oude schoolboeken door werk waarin Duitsland in een goed daglicht werd gezet, voornamelijk op het gebied van de geschiedenis en de controle door de Gestapo, de geheime politie.

Begripsgeschiedenis

Het begrip totalitarisme gaat terug op de Italiaanse denker Giovanni Gentile, die pleitte voor een *stato totalitario*, een staat die in alle geledingen van het maatschappelijk leven zou ingrijpen. Mussolini nam dit pleidooi van hem over en maakte het tot doel van zijn fascisme, maar zou nooit een werkelijk totalitaire staat vestigen: in de praktijk berustte de machtsuitoefening in fascistisch Italië op strijd en compromissen tussen staat, kerk, leger, monarchie en de Fascistische Partij.

Tijdens en vooral na de Tweede Wereldoorlog kreeg "totalitarisme" zijn nieuwe betekenis: het diende vanaf dat moment vooral om overeenkomsten tussen nazi-Duitsland en het stalinisme mee aan te wijzen. De eersten die deze overeenkomst opmerkten waren Leon Trotski, die in 1937 een "dodelijke gelijkheid" tussen beide beschreef (maar nog niet repte van totalitarisme), en Rudolf Hilferding, die er kort voor zijn dood een artikel aan wijdde (en daarin wel sprak van het 'totalitaire' nazibewind).

Met haar boek uit 1951, *The Origins of Totalitarianism*, gaf Hannah Arendt het woord zijn hedendaagse betekenis. De voornaamste theorie van het totalitarisme werd echter die van C. J. Friedrich en Z. Brzezinski, die vanaf 1953 zes criteria van totalitaire stelsels aanwezen:

- de aanwezigheid van één staatsideologie, waarin het gehele volk dient te geloven;
- een eenpartijstaat, vooral indien geleid door één persoon;
- een geheime politie met verregaande bevoegdheden;
- een staatsmonopolie op de communicatiemiddelen;
- een geweldsmonopolie in handen van de staat;
- staatscontrole over de economie.

Een andere theorie van het totalitarisme gaat terug op Leonard Shapiro en werd in Nederland verdedigd door Bart Tromp. In hun visie is niet bureaucratie het wezenskenmerk van Hitler-Duitsland en het stalinisme, maar juist anarchie: wetten, regels en instituties lijken voort te bestaan, maar in werkelijkheid regeert een grote leider naar willekeur. Men dient dan ook niet te spreken van een totalitaire *staat*, maar van een totalitair *bewind*, gestoeld op een combinatie van staat, partij en leider, met vijf belangrijke kenmerken:

- de leider staat boven partij en staat, en keert zich tegen elk afwijkend geluid (Nacht van de Lange Messen, Grote Zuivering, Culturele Revolutie)
- ondermijning van de rechtsorde;
- staatscontrole op de privésfeer;
- permanente mobilisering van de bevolking (voor oorlog, vijfjarenplan in vier jaar, Grote Sprong Voorwaarts);
- legitimering op basis van de massa's ("een perverse vorm van volkssoevereiniteit").

Hedendaags totalitarisme

Doordat het woord een zeer negatieve bijklank heeft, moet men voorzichtig zijn om een regime of een ideologie totalitair te noemen.

- Noord-Korea is een totalitaire staat. Er wordt vastgehouden aan een Juche systeem onder de "Briljante Kameraad" en "de Geweldige Leider", Kim Jong-un, die bijna de status van allesbepalende godheid heeft.
- Myanmar was van 1962 tot 2011 een militaire dictatuur. Op 9 november 2015 werden de verkiezingen gewonnen door oppositiepartij NLD (Nationale Liga voor Democratie) en in maart 2016 koos het parlement Htin Kyaw als president.
- Hoewel Iran tamelijk vrije verkiezingen kent, is het met name op ethisch-religieus gebied nog op zekere hoogte totalitair, met name door de macht van de Raad der Hoeders. De mogelijkheden voor politieke meningsverschillen zijn beperkt en er wordt streng opgetreden tegen demonstranten en politieke tegenstanders.

Van andere eenpartijstaten als Cuba, de Volksrepubliek China en Vietnam kan men wellicht zeggen dat ze eerder dictatoriaal dan totalitair zijn.

Bronnenlijst

Deel presentatie: Adolf en Jozef

Russische revolutie. Geraadpleegd op 23 maart 2017, van

https://nl.wikipedia.org/wiki/Russische_Revolutie

Vredesbesprekingen in Versailles. Geraadpleegd op 23 maart 2017, van

<https://www.historischnieuwsblad.nl/eerstewereldoorlog/artikelen/het-verdrag-van-versailles/index.html>

Vredesbesprekingen in Versailles. Geraadpleegd op 1 april 2017, van

[https://nl.wikipedia.org/wiki/Verdrag_van_Versailles_\(1919\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Verdrag_van_Versailles_(1919))

Duitsland bezet het Rijnland en valt Oostenrijk binnen. Geraadpleegd op 1 april 2017, van

<http://www.isgeschiedenis.nl/toen/duitse-troepen-bezetten-oostenrijk-op-bevel-van-adolf-hitler/>

Molotov Von Ribbentrop Pact. Geraadpleegd op 8 april 2017, van

<http://historiek.net/het-duivelspact-tussen-hitler-en-stalin/60893/>

Molotov Von Ribbentrop Pact. Geraadpleegd op 8 april 2017, van

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Molotov-Ribbentroppact>

De aanval op Pearl Harbor. Geraadpleegd op 9 april 2017, van

https://nl.wikipedia.org/wiki/Aanval_op_Pearl_Harbor

Slag om Stalingrad. Geraadpleegd op 9 april 2017, van

http://wikikids.nl/Slag_om_Stalingrad

Slag om Stalingrad. Geraadpleegd op 10 april 2017, van

<http://www.isgeschiedenis.nl/militaire-confrontaties/slag-om-stalingrad-keerpunt-in-de-tweede-wereldoorlog/>

Samenvattingen over WOI - Interbellum, WOII

WOI, Verdrag van Versailles, jaren '20. Geraadpleegd op 23 maart 2017, van

<https://www.historischnieuwsblad.nl/eerstewereldoorlog/artikelen/het-verdrag-van-versailles/index.html>

WOI, Verdrag van Versailles, jaren '20. Geraadpleegd op 23 maart 2017, van

[http://www.wikikids.nl/Vrede_van_Versailles_\(1919\)](http://www.wikikids.nl/Vrede_van_Versailles_(1919))

Economische wereldcrisis, opkomst van Hitler. Geraadpleegd op 30 maart 2017, van

<https://www.scholieren.com/werkstuk/9116>

Totalitaire regimes (Hitler en Stalin). Geraadpleegd op 3 april 2017, van

<https://www.scholieren.com/werkstuk/9522>

Verloop WOII. Geraadpleegd op 10 april 2017, van

https://nl.wikipedia.org/wiki/Tweede_Wereldoorlog

Nederland in WOII. Geraadpleegd op 11 april 2017, van

https://nl.wikipedia.org/wiki/Bevrijding_van_de_Duitse_bezetting_in_Nederland

Holocaust. Geraadpleegd op 17 april 2017, van

<http://spreekbeurten.info/holocaust.html>

Holocaust. Geraadpleegd op 17 april 2017, van

<http://wikikids.nl/Holocaust>

Tijdlĳn WOĳ - Interbellum - WOII

Volkenbond. Geraadpleegd op 3 april 2017, van

<http://vandaagindegeschiedenis.nl/25-januari/>

Hitler pleegt staatsgreep. Geraadpleegd op 3 april 2017, van

http://members.home.nl/keesdebrouwer/wereldoorlog_II/14_tijdlĳn_hitler.htm

Lenin overlijdt. Geraadpleegd op 3 april 2017, van

<https://www.google.nl/search?q=Lenin+overlijdt&oq=Lenin+overlijdt&aqs=chrome..69i57j0.348j0j4&sourceid=chrome&ie=UTF-8#q=Lenin+overleed>

Grote zuivering. Geraadpleegd op 5 april 2017, van

https://nl.wikipedia.org/wiki/Grote_Zuivering

Grote zuivering. Geraadpleegd op 5 april 2017, van

<https://www.historischnieuwsblad.nl/nl/artikel/6895/stalin-en-de-grote-terreur.html>

Molotov Von Ribbentroppact. Geraadpleegd op 10 april 2017, van

<http://historiek.net/het-duivelspact-tussen-hitler-en-stalin/60893/>

Aanval Pearl Harbor. Geraadpleegd op 11 april 2017, van

https://nl.wikipedia.org/wiki/Aanval_op_Pearl_Harbor

Aanval Pearl Harbor. Geraadpleegd op 12 april 2017, van

<http://www.go2war2.nl/artikel/2111/Aanval-op-Pearl-Harbor.htm>

D-Day. Geraadpleegd op 12 april 2017, van

<https://www.scholieren.com/werkstuk/17612>

D-Day. Geraadpleegd op 12 april 2017, van

<https://nl.wikipedia.org/wiki/D-day>

Kamp Amersfoort

De gevangenen. Geraadpleegd op 13 april 2017, van

<https://www.kampamersfoort.nl/de-gevangenen/>

Het kamp. Geraadpleegd op 13 april 2017, van

<https://www.kampamersfoort.nl/het-kamp-3/>

De tweede wereldoorlog. Geraadpleegd op 13 april 2017, van

<https://www.kampamersfoort.nl/de-tweede-wereldoorlog/>

